

FI lausuntopyyntö VV

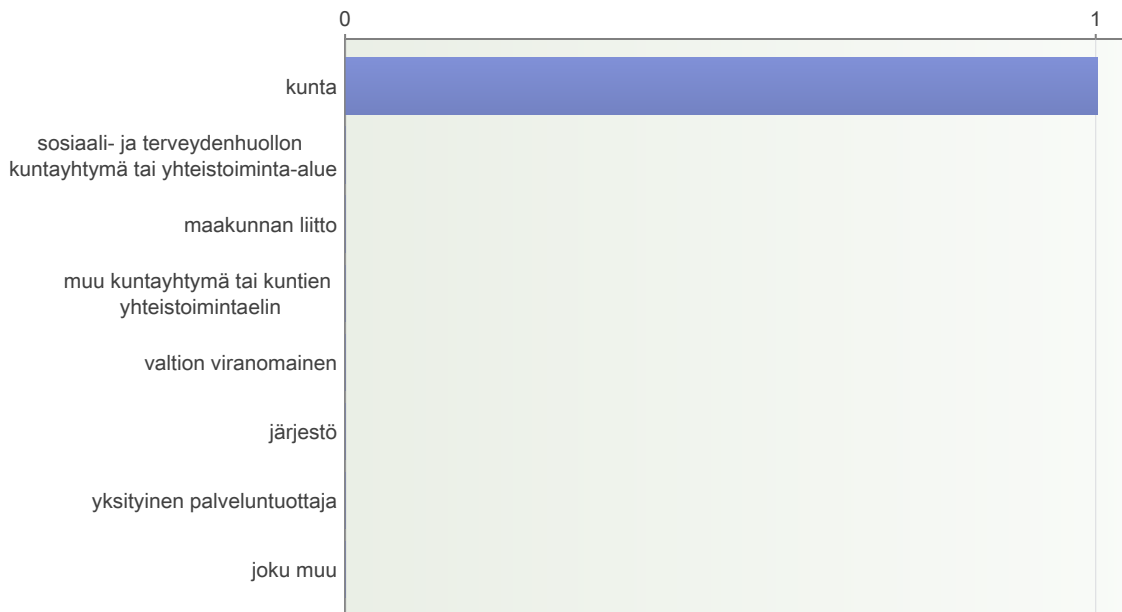
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot	Lausuntopyynnön käsittelypäivämäärä toimielimessä	Toimielimen nimi
Joensuun kaupunki	hallintopäällikkö Himanka Riitta	kansliapäällikkö Jari Horttanainen Rantakatu 20, 80100 Joensuu puh. 040 0379932 jari.horttanainen@jns.fi	20.3.2017	Joensuun kaupunginhallitus

2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko uudistuksella kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

4. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Joensuun kaupunki pitää sote-uudistusta tarpeellisena ja kannattaa valinnanvapauden asteittaista, hallittua laajentamista. Sote-uudistuksessa määritelty palvelujen järjestämisen ja tuottamisen erottaminen on mallina perusteltu.

Lakiluonnoksessa esitetty malli kaipaa kuitenkin yksinkertaistamista ja selkeytystä. Valinnanvapaus tulisi saattaa käytäntöön asteittain esimerkiksi maakunnallisina pilotteina ja kokeilujen kautta sekä käynnissä olevien kokeilujen tuloksia hyödyntäen. Siun Soten mahdollisuudet pilotointiin ovat hyvät ja malli on valtakunnallisesti yksi edellä kävijöistä.

Ehdotettu tapa toteuttaa perustason ja eräiden erityistason palveluiden valinnanvapaus yhtiöittämisvelvollisuuden ja markkinamekanismien kautta on haasteellista sote- ja maakuntauudistukselle asetettuihin tavoitteisiin nähden. Ongelmallista tulee olemaan yhdenvertaisuuden, palveluiden integraation ja kustannusten hillintää koskevien tavoitteiden saavuttaminen. Järjestämisvastuun kantaminen ja palvelujen integraatio on erittäin haasteellista, kun perustason palvelut siirtyvät yritysten vastuulle ja markkinaperusteiseen ohjaukseen. Riskinä on myös julkisten ja yksityisten toimijoiden, osin päällekkäiset investoinnit, joko uudet tai jo aiemmin toteutetut, jos investointien käyttöaste jää vajaaksi.

Valinnanvapaus on lähtökohtaisesti oikein ja kannatettava asia. Se pakottaa sekä julkiset että yksityiset palvelun tuottajat paremmin suunnittelemaan ja hallitsemaan omaa tuotantoaan ja toimimaan taloudellisemmin ja asiakaslähtöisemmin. Terveystieteiden osalta ei kuitenkaan toteudu aito markkinatilanne, koska tarvittavan palvelun arviointikyky on potilaalla ja palvelun tarjoajalla aivan eri tasolla. Lisäksi kustannuksista vastaa kolmas taho, jolla on verotusoikeus. Tämä saattaa johtaa tilanteeseen, jossa pyritään taloudelliseen osioptimointiin ja velvollisuuksien siirtoon, eikä kokonaisuuden hallinta ole kenenkään käsissä.

Päivystyksen toimivuutta ei voi vaarantaa

- Esitys voi vaarantaa yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden kannalta kriittisen päivystystoiminnan. Erikoissairaanhoidossa tarvitaan päivystävää erikoisalaa kohti vähintään 8-10 päivystyskelpoista lääkärinä. Lähes kaikissa Suomen laajankin ympärivuorokautisen päivystysvelvollisuuden sairaaloissa lääkärimäärä useilla erikoisaloilla on tältä osin juuri ja juuri riittävä. Lakiesityksen mukaan eri palveluntuottajien tarjoamiin laajennetun perustason suoran valinnan palveluihin sisältyvät sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden konsultaatiot ja vastaanottopalvelut – siis esimerkiksi

erikoislääkäri- ja kuvantamispalvelut. Lisäksi edellytetään, että maakunnan on käytettävä asiakasseteliä riittävässä määrin sen varmistamiseksi, että muissa kuin suoran valinnan palveluissa toteutuu asiakkaan valinnanvapaus. Tämä koskee muu muassa ei-kiireellistä leikkaustoimintaa. On oletettavaa, että varsinkin yliopistosairaaloiden sijaintipaikkakuntien ulkopuolella yksityinen sektori tulisi rekrytoimaan tarvitsemansa työvoiman paikkakunnalla asuvista ammattihenkilöistä, jolloin päivityksen järjestäminen vaikeutuu ja syntyy väistämättä merkittäviä lisäkustannuksia.

Ensihoito turvattava

- Ensihoidon tulee olla saumaton osa maakunnan järjestämää sosiaali- ja terveydenhuoltoa. Osaamisensa ja verkostonsa kautta ensihoito voi toimia päivityksen jatkumona kentälle. Se mahdollistaa potilaiden tilan arvioinnin ja usein myös hoitamisen kotona ja keventää turhaa päivityspalvelujen käyttöä. Digitaaliset palvelut tuovat tähän vielä huomattavasti nykyistä enemmän mahdollisuuksia. Ensihoidon tulee voida mahdollisuuksiensa rajoissa tuottaa myös kotiin vietäviä terveydenhuollon palveluita. Se on kokonaistaloudellisesti järkevää ja parantaa hoidon turvallisuutta ja lisää asukkaiden luottamusta siihen, että heistä pidetään huolta.

Toimintaympäristö keskusten ja haja-asutusalueiden välillä on erilainen

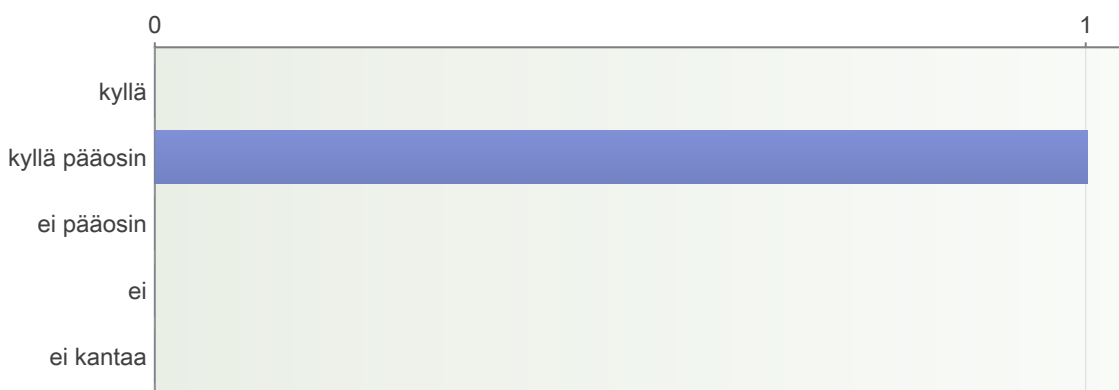
- Palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden paranemista on vaikea arvioida. Todennäköisesti yksityinen palvelujen tarjonta, suoran valinnan palvelut, maksusetelipalvelut sekä asiakassetelipalvelut tulevat keskittymään maakuntakeskuksiin ja suurimpiin kaupunkeihin. Liiketoimintana palvelujen tuottaminen perustuu asiakkaiden segmentointiin. Yrityksillä on lukuisia keinoja ohjata kannattamattomat asiakkaat pois omasta asiakaskunnastaan. Työterveyspalveluja tuottavat yhtiöt pyrkivät listaamaan asiakkaansa saman sote-yhtiön asiakkaiksi ja saavat näin hyvää työikäistä asiakaskuntaa. Todennäköisesti nyt työterveyspalvelujen ulkopuolella olevat nykyisten terveyskeskusten asiakkaat ja haja-asutuskeskusten asiakkaat taas listautuvat julkisen sektorin asiakkaiksi. Eri asiakasryhmien palvelutarpeessa on todennäköisesti erittäin merkittäviä eroja.

- Yhtiöittämisveloitteen kautta toiminta hajaantuu usealle tuottajalle ja integraation hyödyt ovat vaarassa jäädä toteutumatta.

- Valinnanvapaus ei sinänsä takaa palveluihin nopeaa pääsyä: riippuu mitä ja missä palveluita on tarjolla ja miten esimerkiksi palvelujen ohjaus ruuhkaantuu.

5. 2. Edistäkö uudistus tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

6. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

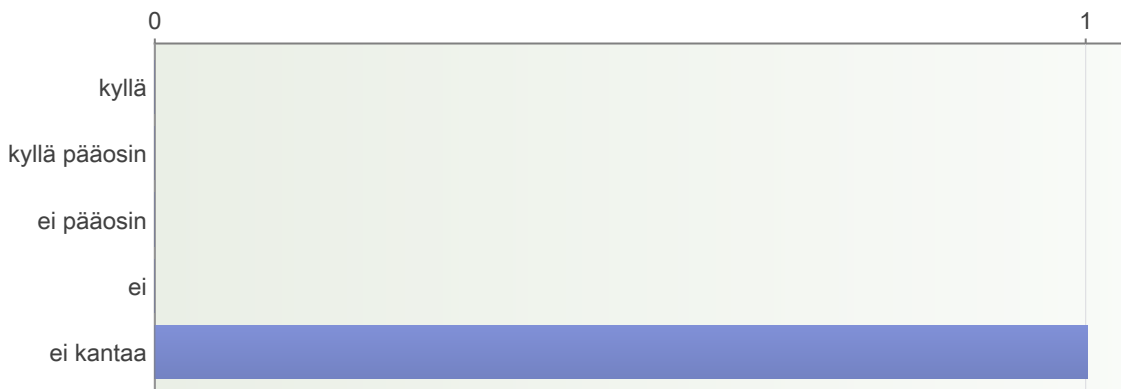
- Lakiluonnos edistää asukkaiden vaikutusmahdollisuuksia. Epäselvää on, edistääkö uudistus vaikutusmahdollisuuksia aina tarkoituksenmukaisella, asiakkaalle terveys- ja hyvinvointihyötyä, tuottavalla tavalla. Huoli liittyy erityisesti useita sosiaali- ja terveyspalveluja käyttäviin sekä erityisryhmiin, joiden kyky ohjautua palvelujärjestelmässä voi olla rajoittunut ja valinnanvapaus voi johtaa epätarkoituksenmukaisiin valintoihin.

Lakiluonnoksessa jää epäselväksi, mitkä palvelut ovat valinnanvapauden piirissä ja mitkä liikelaitoksessa. Liikelaitoksen kieltä tuottaa valinnanvapauden piirissä olevia palveluita voi hajottaa asiakkaan palvelukokonaisuuden sen sijaan että parantaisi sitä. Esimerkiksi tehostetun palveluasumisen osalta on tärkeää, että asiakas saa suoran valinnan kokonaisuuteen kuuluvat palvelut siinä tehostetun palveluasumisen toimipisteessä, jossa hän on hoidettavana.

Asiakkaan valinnanmahdollisuudet omiin palveluihinsa toteutuvat erityisesti alueilla, joilla on valinnan mahdollisuuksia.

7. 3. Antaako uudistus asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

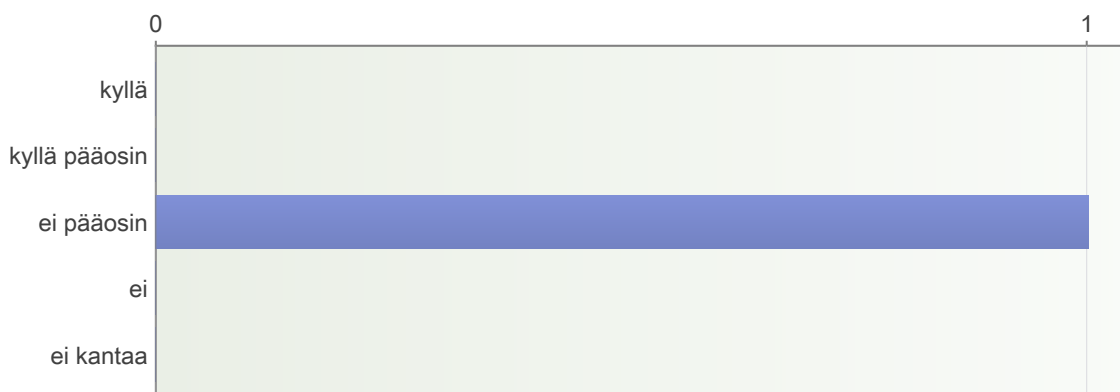
8. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Terveydenhuollossa ei todennäköisesti toteudu markkinatilanne, jossa asiakkaalla olisi aito mahdollisuus tehdä ratkaisuja.
- Järjestelmä on erittäin monimutkainen. Omaan tilanteeseen sopivaan palveluun hakeutuminen edellyttää asiakkaan kykyä arvioida omaa tilannetta, palveluntarvetta, verrata sitä tarjolla oleviin palveluvaihtoehtoihin ja hakeutua palveluun.
- Maksuseteli mahdollistaa palvelusetelin tavoin palveluntuottajan valinnan maksusetelin piiriin kuuluvissa palveluissa. Tämä parantaa sopivan ja laadukkaan palvelun saamista edellyttäen, että valinnanvapaus on oikeasti mahdollinen ja on useita palvelun tuottajia, joiden palveluista voi valita.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko uudistuksessa asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteensovitettuja palveluita?

Vastaajien määrä: 1

10. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kun toiminta yhtiöittämisvelvoitteen kautta hajautuu useille tuottajille, joiden intressit eivät ole yhtenäiset, integraatiolla tavoiteltavat hyödyt jäävät saavuttamatta. Sosiaali- ja terveyspalvelujen integraatio on ollut alun perin keskeinen tavoite sote-uudistuksessa. Maakunnan liikelaitoksella olisi käytettävissään paljon erityisosaamista, jota ei voida hyödyntää yhtiötetyssä palvelussa.

Maakunnan mahdollisuudet ohjata tuottajia ovat rajalliset ja vaativat runsaasti yksityiskohtaisia sopimuksia, sopimusten valvontaa ja tuottajakorvausten erityisehtoja. Palveluketjujen toteutumisen seuranta- ja valvontamahdollisuudet ovat rajalliset mm. pitkistä ketjutuksista ja asiakkaiden useista päällekkäisistä ja samanaikaisista palvelutarpeista johtuen. Maksusetelijärjestelmä vaikeuttaa muutenkin vaikeasti hallittavaa kokonaisuutta. Sopimusten ja tuottajien valvonta edellyttää runsaasti asiantuntijaresursseja.

11. 5. Antaako uudistus riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

12. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kustannusten kasvun hillintä voi olla mahdollista, jos maakunnille jää riittävä liikkumavapaus päättää, miten palvelut tuotetaan ja ohjata palveluja kokonaisuutena.
- Kustannusten nousun riskejä aiheuttavat lisäksi sekä järjestäjien että tuottajien ICT-investointikustannukset, maakunnan, maakunnan liikelaitoksen ja tuottajien hallinnolliset tehtävät sekä valinnanvapausmalliin kuuluvat uudet elementit henkilökohtainen budjetti ja maksuseteli sekä suun terveydenhuollon suoran valinnan palvelut.
- Mikäli valinnanvapauden laajentaminen lisää kustannuksia, se merkitsee kiinteällä budjettirajoitteella sitä, että palvelujen kattavuutta tai sisältöä täytyy pystyä supistamaan tai palvelujen laatua alentamaan.
- Valinnanvapaus voi johtaa päällekkäisten rakenteiden syntyyn ja kovaan kilpailuun osaamisressista, mikä nostaa henkilöstökustannusten kokonaismäärää.
- Pidemmällä aikavälillä kustannusten kasvun hillintä voi toteutua kilpailuasetelman synnyttämän tuotannollisen tehokkuuden ja alhaisempien kustannusten ja toisaalta kansalaisten suuremman vastuun ottamisen ja omiin palveluihinsa osallistumisen kautta.
- Palveluntuottajille asetetuista ehdoista riippuen on mahdollista, että palvelujen tuottamistavat muuttuvat innovaatioiden myötä kustannustehokkaammiksi.

13. 6. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Vastaajien määrä: 1

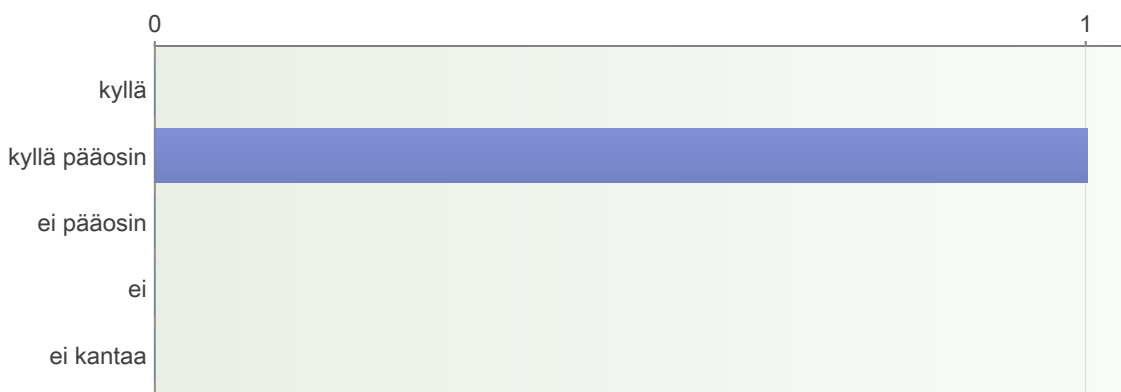
14. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnille on annettava itsehallinnon mukaisesti mahdollisuus päättää itse tarkoituksenmukaisesta organisoitumisesta. Tämä olisi myös kustannustehokkain malli ja turvaisi palvelujen integraation.
- Lakiluonnokseen sisältyvät 14 asetuksenantovaltuutta mahdollistavat maakunnan itsehallinnon kaventamisen entisestään.
- Olosuhteiden erilaisuus on otettava huomioon ja mahdollistettava joustavat yhteistoimintamuodot palvelujen tuottamisessa ja järjestämisessä. Lakiluonnos ei mahdollista palveluiden organisointia olosuhteet huomioon ottaen tarkoituksenmukaisimmalla tavalla, mikä voi johtaa tehottoomaan palveluiden tuottamiseen.
- Vaaleilla valitulla maakuntavaltuustolla on oltava suorat vaikutusmahdollisuudet sen vastuulla olevien palveluiden strategiaan linjauksiin ja oman palvelutuotannon kokonaisuuteen.
- Yksityisen palvelutuotannon kasvu voi pienentää demokraattisen päätöksenteon mahdollisuutta ohjata palvelutuotantoa.

15. 7. Edistääkö uudistus toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa, millä voidaan varautua tulevaisuuden haasteisiin?

Vastaajien määrä: 1

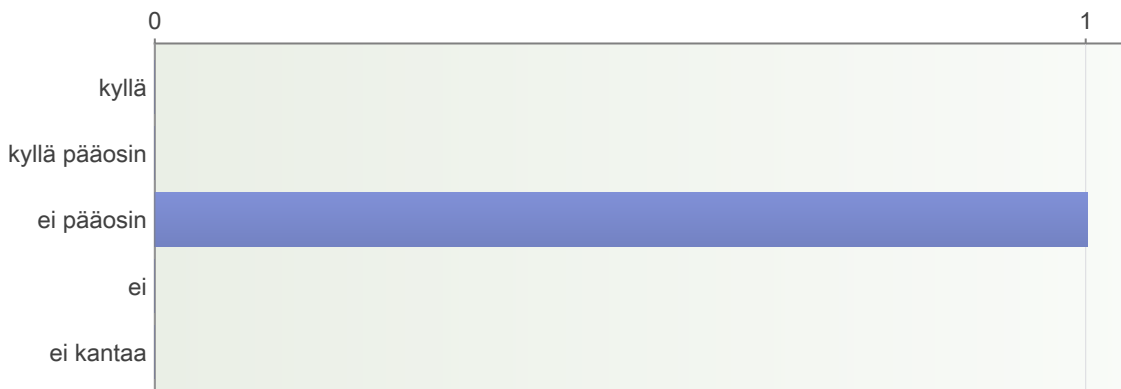
16. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapausuudistus luo mahdollisuuksia uudistaa toimintatapoja ja ottaa käyttöön uusia palveluinnovaatioita.
- Asiakkaiden mahdollisuus valita palveluntuottaja pakottaa sekä julkiset että yksityiset palveluntuottajat suunnittelemaan ja hallitsemaan paremmin omaa tuotantoaan, parantamaan palveluita asiakaslähtöisemmäksi sekä taloudellisemmaksi.
- Valinnanvapaus itsessään ei edistä riittävästi toimintatapojen muutosta, vaan se vaatii toimintatapojen systemaattisen läpikäynnin ja halun tehdä asioita toisin.
- Palveluinnovaatioita voidaan edistää myös ilman valinnanvapauslainsäädännön tuomaa epävarmuutta tarpeetonta ja yksityiskohtaista sääntelyä purkamalla.

17. 8. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveystalvueluista. 8a. Ovatko säännökset suoran valinnan palveluista riittävän selkeitä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat yhtiöitettävien valinnanvapauspalveluiden piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

18. Jos ei, miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla maakunnat määrittelevät tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat perustason ja laajennetun perustason palvelut?

Ei vastauksia.

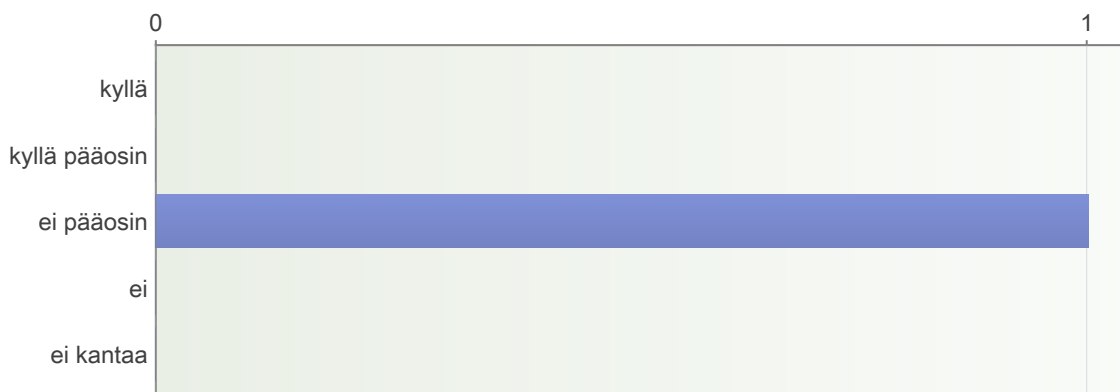
19. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Laajennetun perustason toteuttaminen kilpailuilla markkinoilla tulee olemaan ongelmallista, koska julkisen tuotannon osalta se olisi tarkoituksenmukaista ja integraation kannalta optimaalista tuottaa maakunnan liikelaitoksen resursseilla yhtiön kautta. Siihen sisältyy ongelmia mm. kilpailuneutraliteetin ja sopimusjärjestelmän osalta.
- Alueellisiin markkina- ja muihin olosuhteisiin liittyvä maakuntien itsehallinnon mahdollistaminen suoran valinnan piiriin kuuluvien palvelujen määrittelyssä on tarkoituksenmukaista.
- Laajennetun perustason palvelujen osalta maakunnalla tulee olla riittävä harkintavalta palvelujen ja aikataulun määrittelyssä.
- Jos asiasta säädetään asetuksella, maakunnan rooli suoran valinnan palvelujen osalta kaventuu lähes pelkästään rahoittajan rooliksi.

20. 8b. Turvaako maksusetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

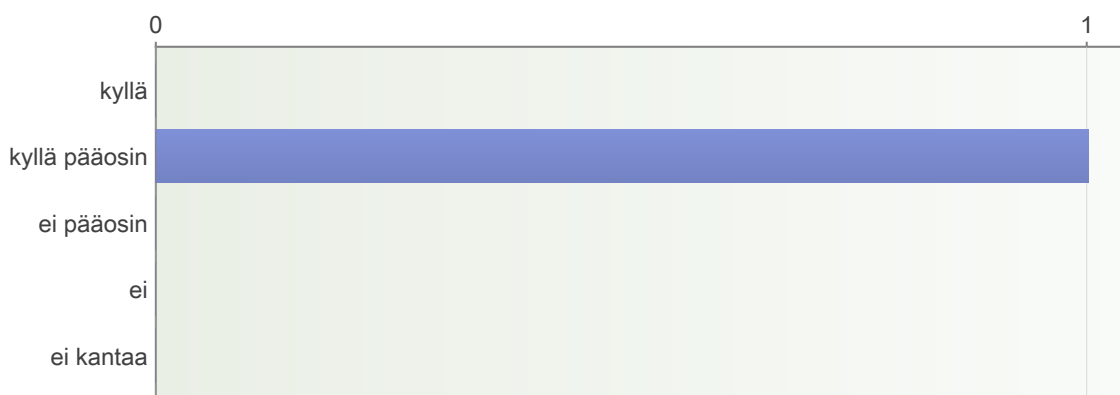
21. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maksusetelijärjestelmässä maakunnalla ei ole suoria ohjaus- ja vaikutusmahdollisuuksia palvelujen tuottajaan.
- Tällä hetkellä käytössä oleva palvelusetelijärjestelmä olisi yksinkertaisin, selkein ja paras tapa asiakkaan valinnanvapauden lisäämiseen.
- Ohjaus tapahtuu tässä palvelujen järjestämistavassa silloin, kun maakunta määrittää kriteerejä, joiden perusteella maksusetelin piirissä olevat palvelujen järjestäjät valitaan. Järjestelmä vaatii valvontaresurssia, mutta osan valvonnasta tekevät asiakkaat.

22. 8c. Onko maksusetelijärjestelmässä sote-keskuksen oikeuksista ja velvollisuuksista säädetty tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

23. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Velvollisuus maksusetelien antamiseen saattaa vaikuttaa tuottajien halukkuuteen perustaa palvelukeskuksia, lisää suoran valinnan palvelun tuottajan riskiä ja sitä kautta vaikuttaa hintaan korottavasti.
- Sote-keskuksella säilyy kokonaisvastuu asiakkaan palvelukokonaisuudesta, palvelun laadusta ja vaikuttavuudesta sekä maksusetelipalvelun tuottajan tekemistä virheistä silloinkin, kun asiakas käyttää maksuseteliä.
- Kokonaisvastuun hajautuminen liikelaitoksen, maakunnan, suoran valinnan palvelun ja maksusetelipalvelun tuottajan välillä voi aiheuttaa viivästyksiä ja heikentää palvelujen integraatiota.

24. 8d. Mahdollistaako maksusetelijärjestelmä asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

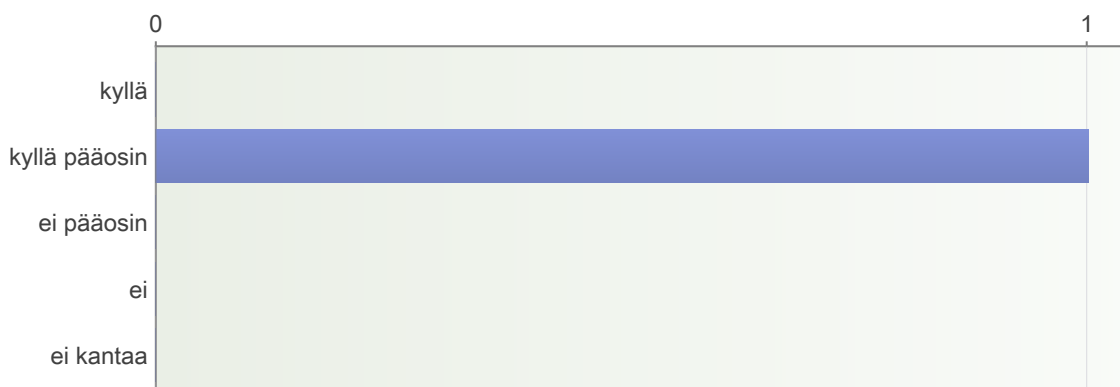
25. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Tässä asiassa riski piilee siinä, että asiakkaalla on epätäydellinen informaatio palvelun tuottajien todellisesta toiminnasta. Asiakkaan päätös perustuu väistämättä mielikuvaan, jolloin palvelun tuottajan markkinointitoimenpiteillä on merkittävä vaikutus valintapäätökseen.

26. 9. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos ja sen toimipiste. Antavatko säännökset asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita palvelujen tuottaja?

Vastaajien määrä: 1

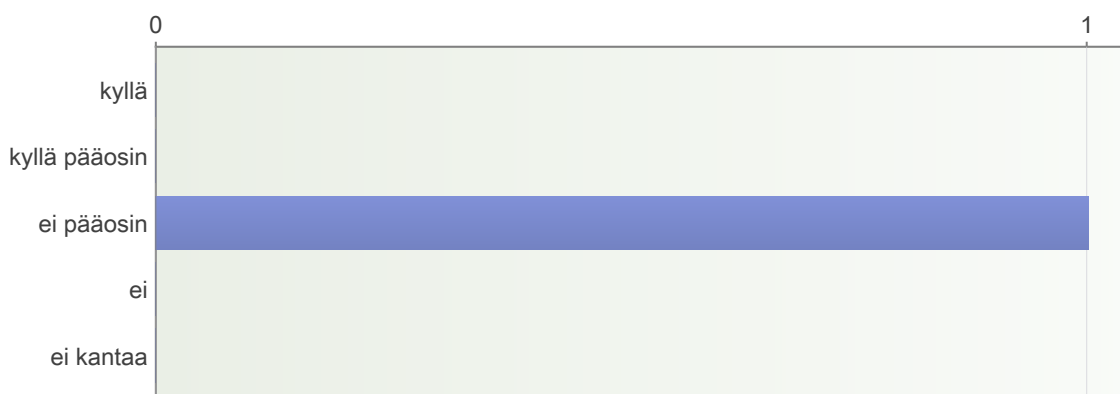
27. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valintaan tulee vaikuttamaan merkittävästi imagoon liittyvät asiat. Niillä liikelaitoksilla, joilla on yliopistollinen sairaala, on selkeä mielikuvaetu muiden maakuntien liikelaitoksiin nähden.
- Asiakkaalla on riittävä valinnan mahdollisuus, mutta se ei ole kaikin osin tarkoituksenmukaista. Valintaoikeutta voi olla tarpeen rajoittaa esimerkiksi tilanteissa, joissa lastensuojelun tai päihde- ja mielenterveyspalvelujen saaminen viivästyy asiakkaan itsensä tai hänen läheisensä tekemien valintojen seurauksena.

28. 10. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 10a. Ovatko säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

29. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta asiakassetelillä hankittavissa olevien palvelujen tarjonta vaihtelee suuresti valtakunnan eri alueilla. Kansalaisten tasavertaisen kohtelun näkökulmasta tämä on ongelmallista.
- Maakunnalla pitäisi olla mahdollisuus asettaa hyväksymiskriteerit asiakassetelipalvelun tuottajalle.

30. 10b. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

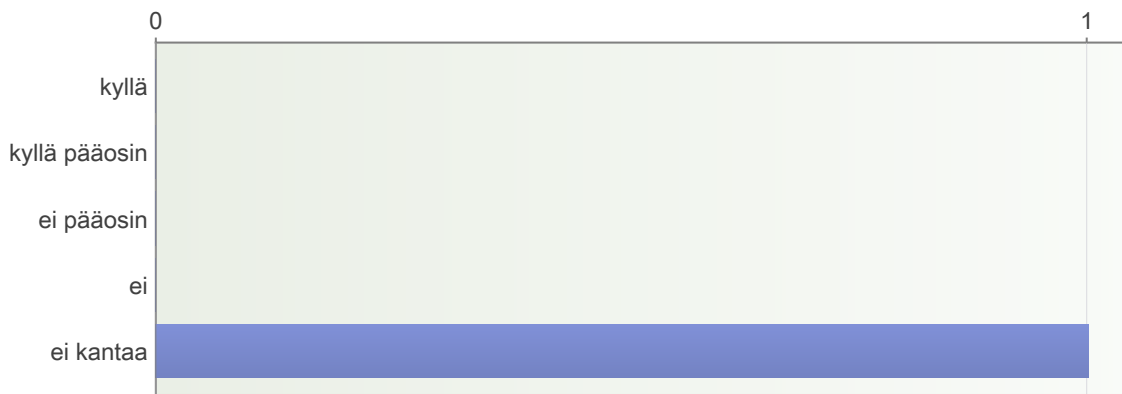
31. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- - Maakunnan on voitava itse päättää, missä palveluissa asiakasseteli otetaan käyttöön ja onko asiakkaalla palvelutarvekartoituksen perusteella tarvetta asiakassetelin käyttöön.
- Lain taustamuistion mukaan vähimmäistasona on, että viisitoista prosenttia näiden palveluiden kokonaiskuluista olisi asiakassetelin piirissä. Tällaista prosenttivaatimusta ei saa olla tai se pitää ehdottomasti määritellä koko palvelutuotannosta. Ellei näin menetellä, vaatimus johtaa erikoissairaanhoidon kustannusten jyrkkään kasvuun, koska päivystys on joka tapauksessa resursoitava. Malli loisi mahdollisuuden merkittäville päällekkäisille kustannuksille, kun julkisen puolen resursointi ja kustannukset säilyvät kuitenkin edelleen.
- Asiakassetelituottajien ohjaaminen on vaikeaa. Lakiluonnoksessa jää kaiken kaikkiaan epäselväksi maakunnan liikelaitoksen, maakunnan, sote-keskusten sekä erilaisin ostopalvelusopimuksin ja setelijärjestelyin toimivien palveluntuottajien tosiasialliset hankinta- ja alihankintasuhteet ja maakunnan tosiasialliset ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet.
- Asiakassetelijärjestelmä johtaa sairaalatoimintojen ja joidenkin muidenkin erityistason palvelujen yhtiöittämiseen. Tämä on ongelmallista koko uudistuksen tavoitteiden kannalta. Säästötavoitteen kannalta ongelmia aiheutuu siitä, että perustettavien yhtiöiden oikeus käyttää maakunnan liikelaitoksen tukipalveluja, esimerkiksi kuvantamis- ja laboratoriopalveluja, on hankintalakiin tehdyt muutokset huomioiden ongelmallista.

32. 10c. Ovatko asiakassetelijärjestelmän käyttöönottoa koskevat maakunnan päätöksentekoa koskevat rajaukset riittäviä ja turvaavatko ne asiakkaan valinnanvapauden toteutumisen?

Vastaajien määrä: 1

33. Vapaamuotoiset huomiot.

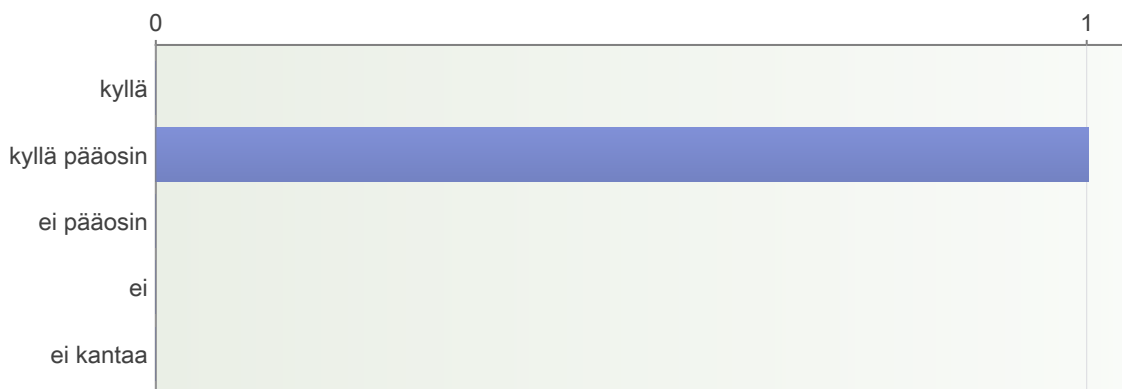
Vastaajien määrä: 1

- Asiakasseteli tulee kohdistumaan pääosin erikoissairaanhoidon palveluihin, jotka ovat jo tällä hetkellä valinnanvapauden piirissä julkisen terveydenhuollon osalta koko maan alueella. Asiakassetelin myötä julkista erikoissairaanhoidoa joudutaan merkittävästi yhtiöittämään.

Perustelujen vaatiminen poikkeamistilanteessa tarkoittaa käytännössä pitkiä markkinaoikeusprosesseja. Poikkeamia tavoitetasosta joudutaan kuitenkin tekemään, sillä muutoin päivystystoiminnan turvaaminen erikoissairaanhoidossa ei ole mahdollista.

34. 11. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

35. Vapaamuotoiset huomiot.

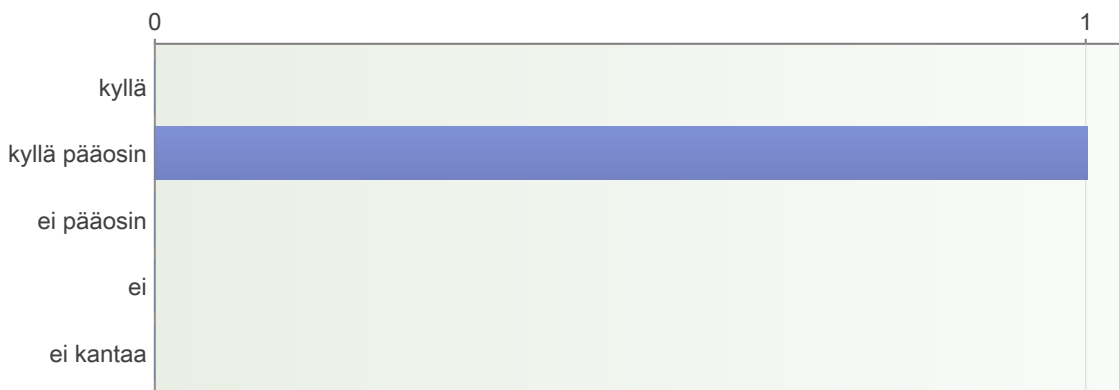
Vastaajien määrä: 1

- Henkilökohtainen budjetti mahdollistanee valinnanvapauden lisäämisen. Epäselväksi jää, kuinka varmistetaan, että budjetti käytetään oikeisiin palveluihin ja että se riittää koko ajatelluksi ajanjaksoksi (asiakkaalla oikeus valita palvelujen sisältö). Miten sitten toimitaan, jos budjetti on käytetty, mutta palveluntarve on edelleen olemassa?
- Henkilökohtaista budjettia koskevia säännöksiä eivät kaikki asiakkaat ymmärrä. Kaikilla asiakkailla ei ole myöskään kykyä ymmärtää tekemiensä valintojen ja päätösten vaikutuksia.

36. 12. Valinnanvapauslainsäädännön myötä esitetään potilaslakiin ja sosiaalihuollon asiakaslakiin lisättäväksi uusi luku päätöksenteon tukemisesta (tuettu päätöksenteko).

Valinnanvapauslainsäädäntöön sisältyisi potilaille ja asiakkaille erilaisia valinnanmahdollisuuksia (muun muassa suoran valinnan palvelut, maksuseteli, asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti). Näissä erilaisissa valintatilanteissa asiakkaat voivat tarvita tukea valintoja tehtäessä. Onko tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

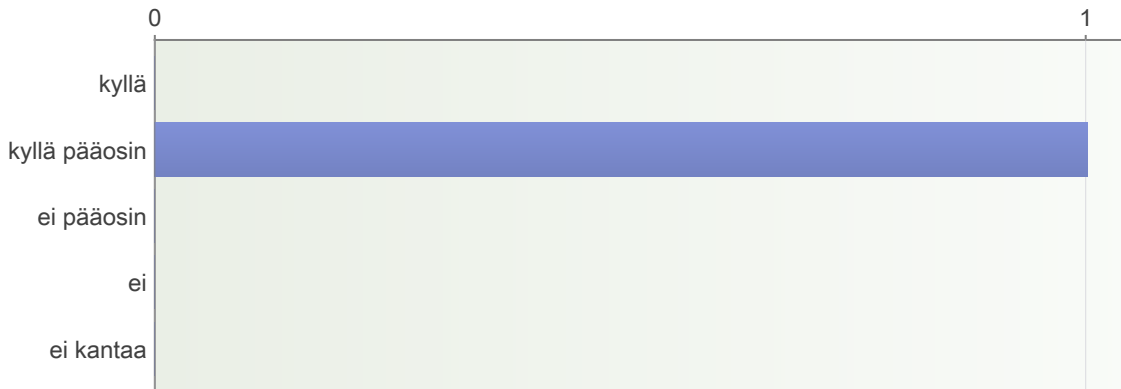
37. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Tuettu päätöksenteko on tarpeellinen.
- Vaikutusten ja kustannusten realistinen arviointi puuttuu.
- Asia ei voine perustua vapaaehtoisvoimiin. Kyseessä on ammatillista osaamista edellyttävä tehtävä.
- Tuen tarve on suuri ainakin alussa.

38. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 13a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

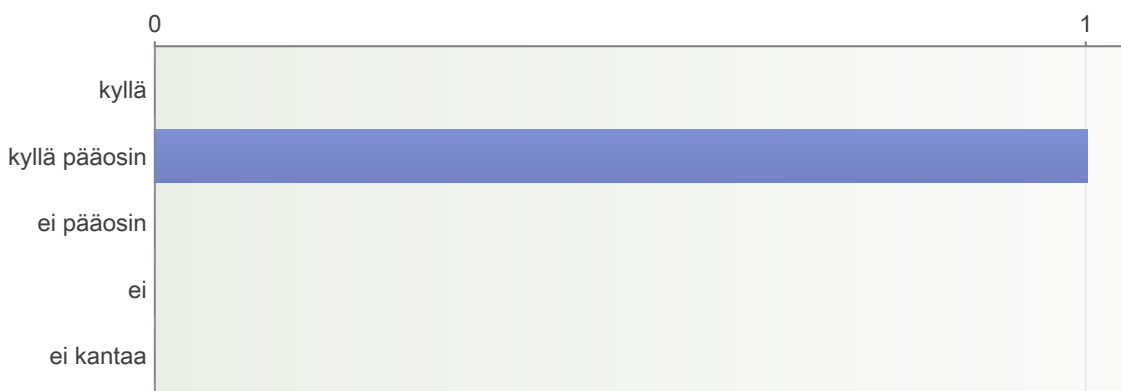
39. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Tuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyt aiheuttavat maakunnalle runsaasti hallinnollista työtä ja edellyttävät uudenlaista sopimusoikeudellista osaamista ja sitovat runsaasti asiantuntijaresursseja.

40. 13b. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

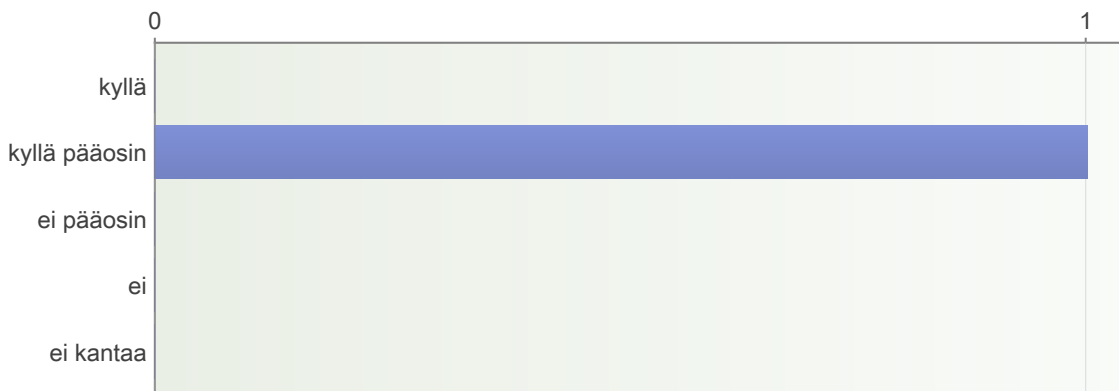
41. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maksuseteli- ja henkilökohtaisen budjetin palvelutuottajat eivät tee sopimusta suoran valinnan tuottajan eivätkä maakunnan kanssa. Tämän vuoksi niiden ohjaaminen on huomattavan vaikeaa.
- Maakunnan puolelta sopimuksen irtisanomismenettely on raskas ja siitä voi seurata paljon riitatilanteita. Maakunnan on vaikea mitoittaa oma toiminta kustannustehokkaaksi, kun sillä on aina velvollisuus huolehtia siitä, että asiakkaat saavat keskeytyksettä tarvitsemansa palvelut.

42. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palvelun tuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

43. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnan mahdollisuus, asettaa tuottajille asukkaiden palvelun tarpeesta johtuvia ehtoja ja tarvittaessa muuttaa niitä, on kannatettava. Palveluntuottajille annettavat velvoitteet raportoida tietoja, joiden perusteella asiakkaat voivat käyttää valinnanvapauttaan ja tehdä valintoja, ovat tarpeellisia.
- Palvelun tuottajan velvoitteet voivat kuitenkin myös luoda kynnyksen palveluntuottajaksi ilmoittautumiselle, varsinkin pienten tuottajien osalta. Uudistuksessa tulee turvata myös pienten toimijoiden mahdollisuudet palvelutuotannossa.

44. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajalle suoritettavista korvauksista.

15a. Ovatko suoran valinnan palveluita koskevat kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat edellytykset riittäviä turvaamaan palvelujen riittävä rahoitus?

Vastaajien määrä: 1

45. Vapaamuotoiset huomiot.

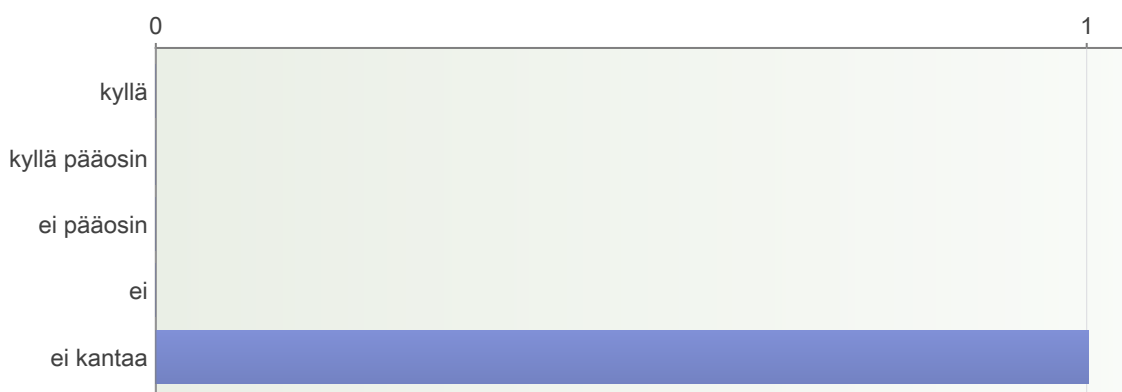
Vastaajien määrä: 1

- Kiinteä tarveperusteinen maksu tuottajalle on periaatteessa hyvä määräytymisperuste. Puutteelliset tarvekertoimet voivat kuitenkin käytännössä kannustaa tuottajaa ohjaamaan suuria kustannuksia tai niiden riskiä aiheuttavia asiakkaita liikelaitoksen tai toisen suoran palvelun tuottajan hoidettavaksi. Määräytymisperuste voi myös kannustaa kohdennettuun asiakashankintaan. Suun terveydenhuollossa kapitaatiokertoimet eivät ole toimivia.

Myönteistä on, että maakunnille esitetään harkintavaltaa kapitaatorahoituksen tason määrittelyssä ja osin myös oikeus poiketa kansallisista kertoimista. Ehdoton kiinteän korvauksen minimitaso ei ole tarkoituksenmukainen.

46. 15b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

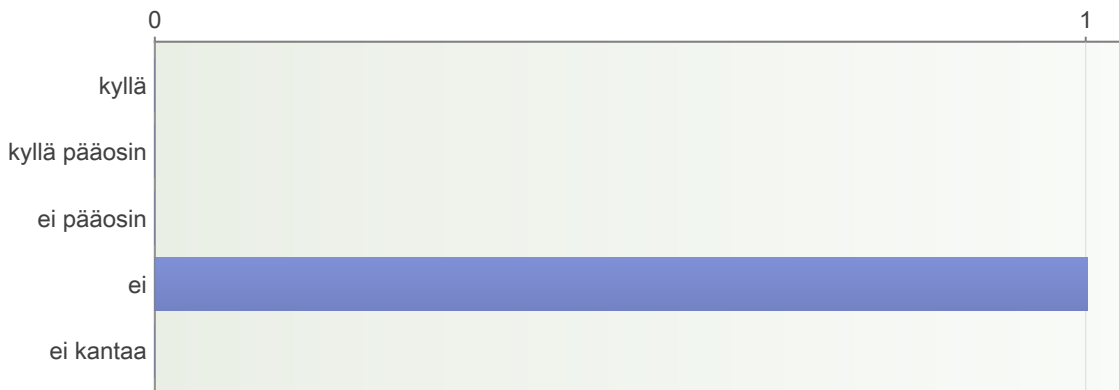
47. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakuntien kannusteperusteisten korvausten mittareiden luominen, luotujen mittareiden seuraaminen ja mittareiden ajantasaisena pitäminen sekä niistä tiedottaminen vaatii paljon työtä ja suuret tietojärjestelmät. Järjestäjän hallinnon kustannukset kasvavat ja kustannusten säästötavoite vaarantuu.

48. 16. Lakiluonnoksen 11 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. Ovatko 71 §:n mukaiset siirtymäsäännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

49. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Esitetty aikataulu ei ole toteuttamisen kannalta perusteltu.
- Julkisen ja yksityisen toimijan pitäisi olla samalla viivalla, kun sitoumuksia ryhdytään keräämään.
- Valinnanvapauden toimeenpanon siirtymäaika on täysin riittämätön. Alueellisten markkina- ja muiden olosuhteiden vaihtelun vuoksi tulee antaa mahdollisuus siirtyä uuteen malliin ja laajentaa valinnanvapautta asteittain. Mikäli palvelut tulee yhtiöittää, siirtymäaika tulee olla riittävä.
- Laki on monelta osin vielä keskeneräinen, tulkinnanvarainen ja vaikeaselkoinen. Siirtymäsäännökset on arvioitava uudelleen sitten, kun lain lopullinen muoto on tarkasti tiedossa.

50. 17. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

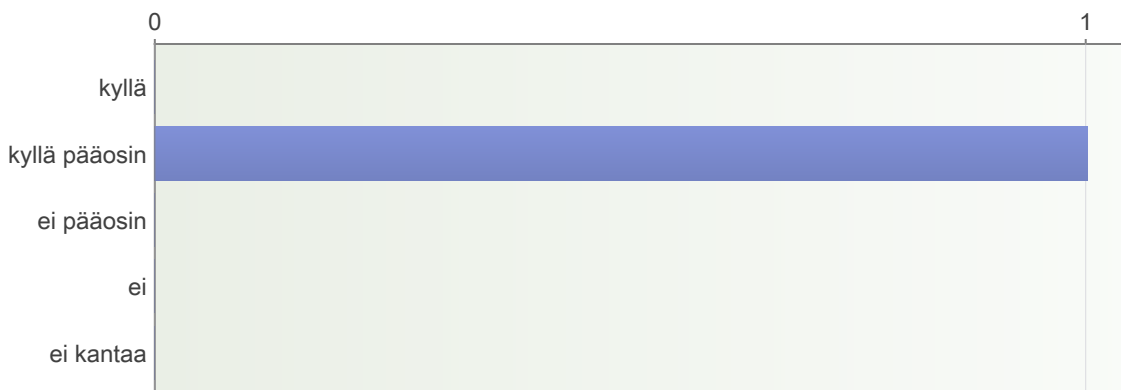
51. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- - Jokaisella maakunnalla tulee olla vastuu palveluiden järjestämisestä alueellaan. Maakunnan tulee voida itse määrittää järjestämisen vaatima resursoinnin taso.
- Valinnanvapauslainsäädäntö kaventaa maakunnan mahdollisuuksia toteuttaa järjestämisvastuutaan.
- Maakuntien edellytyksiä järjestämisvastuun toteuttamisesta on mahdotonta arvioida tietämättä maakunnille sote-palvelujen järjestämistä varten tulevien taloudellisten resurssien suuruutta. Yhtiöittämisspakko lisää sekä hallintoon menevää resurssia että päällekkäistä tuotantoa.
- Maakunnan on huolehdittava asiakkaan oikeuksista ja etuuksista tiedottamisesta, palvelujen käyttöön liittyvästä neuvonnasta, palvelutarpeen arvioinnin ja asiakassuunnitelman laatimisesta sekä näihin liittyvästä ohjauksesta. Erityisesti lisääntyy palveluketjujen ja palvelukokonaisuuksien yksityiskohtainen määrittelytyö, kun siihen on sisällytettävä myös valinnanvapausjärjestelmässä olevat tuottajat mahdollisine alihankkijoineen ja maksusetelituottajineen.

52. 18. Antaako esitys riittävät edellytykset sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoiden syntymiseen?

Vastaajien määrä: 1

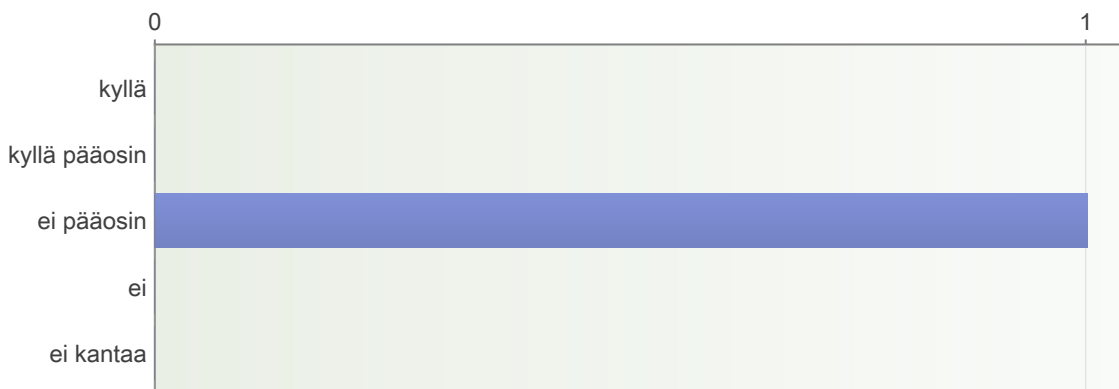
53. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapaus ja markkinoiden avaaminen on tehtävä hallitusti.
 - Kilpailun avaaminen tulee tehdä niin, että se ei vaaranna palvelujen integraatiota, päivystystä eikä johda kohtuuttomaan tehottomuuteen. Palvelusetelien käyttöönottoa tulee edistää ja varmistettava näin pk-yritysten mahdollisuus tuottaa palveluja.
 - Maakuntien on saatava itse päättää, miten ja missä asioissa toimintaa avataan kilpailulle, jotta yhteiskunnan toimivuuden kannalta kriittinen julkinen palvelutuotanto ei missään vaiheessa vaarannu. Mikäli markkinoita halutaan avata, lainsäädännössä voitaisiin asettaa tavoitteet, miten iso osa koko palvelutuotannosta tulisi avata kilpailulle.
 - Esitetty markkinaehtoinen malli ei huomioi alueellisia erityispiirteitä. Julkisella sektorilla on tärkeä rooli turvata palveluja myös harvaan asutuilla alueilla.
 - Todennäköisesti tämä lainsäädäntö antaa riittävät edellytykset sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoiden syntymiselle tiheästi asutuissa osissa valtakuntaa.

54. 18b. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoilla?

Vastaajien määrä: 1

55. Jos ei, miten esitystä tulisi muuttaa?

Ei vastauksia.

56. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Todennäköistä on, että mittakaavaetujen myötä markkinat keskittyvät suuremmille tuottajaorganisaatioille. Muun muassa tietojärjestelmäpalvelut nostavat pienten tuottajien kynnystä.

Jatkovalmistelussa tulee kiinnittää huomiota siihen, miten pienten toimijoiden mahdollisuudet toimia sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoilla tulevat paremmin turvatuksi.

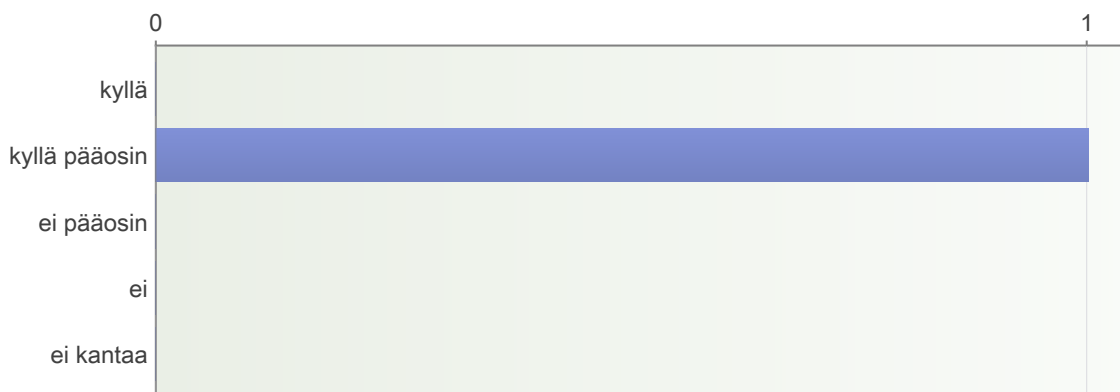
57. 19. Miten ihmisen lisääntyvä mahdollisuus valita palveluntuottaja ja vaikuttaa siten palveluihinsa vaikuttaa ihmisen hoitoon?

Vastaajien määrä: 1

- - Voidaan arvioida, että valinnanvapaus pakottaa kaikki toimijat kehittämään palveluitansa asiakaslähtöisemmäksi ja kustannustehokkaammaksi. Asiakkaat voivat äänestää jaloillaan ja toisaalta palveluista kiirivä palaute tulee myös vaikuttamaan palveluiden laadun kehittämiseen. Riskinä on palvelujen tuottajien oman edun mukainen asiakkaiden ohjaaminen.
- Uudistus lisää todennäköisesti terveyspalvelujen kysyntää ja kysynnän lisääntyminen voi ohjautua myös epätarkoituksenmukaisella tavalla.
- On myös vaikea arvioida, vaikuttaako mainonta ja markkinointi ihmisten valintoihin.
- Näiden ongelmien takia erilaiset valinnanvapauden muotojen kokeilut ja käynnissä olevien kokeilujen tulosten hyödyntäminen, ennen laajamittaista toimeenpanoa, olisi tarkoituksenmukaista.

58. 20. Onko laki tarkoituksenmukainen hammashoidon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

59. Vapaamuotoiset huomiot.

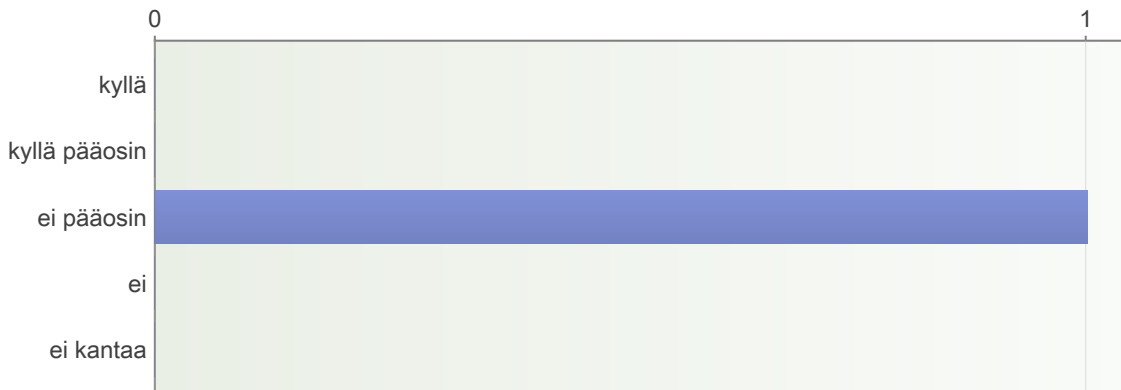
Vastaajien määrä: 1

- Palvelujen saatavuus paranee ja samalla saattaa tapahtua alueellista keskittymistä.

Riski kustannusten kasvulle on olemassa ja palvelujen kysyntä lisääntynee. Olennaista on, millä kapitaatihinnalla palveluntuottajat ottavat vastuun asiakkaan suun terveydenhuollon vuodeksi.

60. 21. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

61. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Vaikutusarvioinnissa on nostettu esille valinnanvapauslainsäädännön positiivisia vaikutuksia ja riskejä. Valmistelun keskeneräisyys vaikeuttaa arviointia.

Myönteiset vaikutukset syntyvät pidemmän aikavälin ja toiminnan seurauksena. Osa vaikutuksista riippuu lainsäädännön lisäksi maakuntien tekemistä päätöksistä, joiden perusteella tuottajat tekevät omat päätöksensä palvelun tarjoamisesta. Asiakkaiden valinnat ovat mahdollisia vasta, kun on olemassa palveluja joista valita.

Kokeilujen ja pidemmän siirtymäajan kautta vaikutuksista saataisiin todellista tietoa.

62. 22. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

- Siun Sote on aloittanut toimintansa vuoden 2017 alusta, joten Pohjois-Karjalassa toimitaan jo tällä hetkellä sosiaali- ja terveydenhuollossa maakunnallisesti. Toiminnan myötä tullaan saamaan merkittävää tietoa ja kokemusta tukemaan uudistuksen seuraavaa vaihetta.

Peruskunnan rooli on jo muuttunut merkittävästi Pohjois-Karjalassa. Toiminnallinen painopiste on siirtynyt elinvoiman, muiden hyvinvointipalvelujen ja kaupunkiympäristön kehittämiseen. Taloudellinen vastuu Siun Sotesta aiheuttaa kuitenkin sen, että kunnat päätöksenteossaan ja omistajaohjauksessaan ovat hyvin aktiivisesti vaikuttamassa toiminnan kehittymiseen. Myös peruskunnan toimintojen kehittymisen kannalta Siun Soten aikana saatava kokemus on hyödyllistä valmistautumista maakuntauudistuksen ja valinnanvapauslainsäädännön voimaantumiseen.

63. 23. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Ei vastauksia.

64. 24. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Ei vastauksia.